

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 658/2541

นาง ยู พิน พร้อมใจ โจทก์ นาย สม จิตต์ บัว สาย กับพวก จำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 241, ป.พ.พ. มาตรา 492, ป.พ.พ. มาตรา 1599, ป.พ.พ. มาตรา 1600, ป.วิ.พ. มาตรา 55, ป.วิ.พ. มาตรา 177, ป.วิ.พ. มาตรา 183, ป.วิ.พ. มาตรา 225, ป.วิ.พ. มาตรา 240, ป.วิ.พ. มาตรา 242, ป.วิ.พ. มาตรา 243

ย่อ / หลักกฎหมาย

โจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสี่ซึ่งเป็นทายาทของ ช.ให้ส่งมอบหนังสือรับรองการทำประโยชน์คั้น จำเลยให้การว่า โจทก์ตกลงจะขายฝากที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่พิพาทให้แก่ ช.เป็นเวลา 1 ปี โดยได้รับเงินค่าขายฝากไปแล้วกับมอบหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่พิพาทและหนังสือ มอบอำนาจให้ ช. ไปจดทะเบียนขายฝากเอง แต่โจทก์ไปขอยกเลิกหนังสือมอบอำนาจอันเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต ช. หรือทายาทมีสิทธิที่จะยึดหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่พิพาทไว้จนกว่าโจทก์จะจดทะเบียนการขายฝากหรือนำเงินราคาที่ดินขายฝากพร้อมดอกเบี้ยไปคืนแก่ทายาท ช. และให้การว่าโจทก์จะขอให้บังคับคดีตามคำขอท้ายฟ้องไม่ได้ เพราะจำเลยไม่ได้ครอบครองหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่พิพาทดังนั้นที่ศาลชั้นต้นกำหนดประเด็นข้อพิพาทว่า จำเลยจะต้องคืนหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามฟ้องให้แก่โจทก์หรือไม่จึงครอบคลุมถึงข้อต่อสู้ตามคำให้การของจำเลยแล้ว ทั้งจำเลยก็นำสืบพยานตามข้อต่อสู้นั้นแล้วด้วย ปัญหาที่จำเลยอุทธรณ์ว่าจำเลยมีสิทธิยึดหนังสือและโจทก์มีอำนาจฟ้องหรือไม่จึงมิใช่เรื่องนอกฟ้องนอกประเด็น แต่เป็นเรื่องที่ได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น การที่ศาลอุทธรณ์ไม่รับวินิจฉัยอุทธรณ์ของจำเลยดังกล่าว จึงเป็นการที่มีได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ว่าด้วยคำพิพากษาและคำสั่ง อันเป็นการไม่ชอบ แต่เมื่อคดีขึ้นมาสู่ศาลฎีกาแล้วเพื่อให้ขบวนการยุติธรรมได้ดำเนินไปโดยรวดเร็ว ศาลฎีกาเห็นสมควรพิจารณาพิพากษาไปโดยไม่ต้องย้อนสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยอีก แม้ ช. จะเป็นผู้ครอบครองหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่พิพาทโดยโจทก์มอบให้ไว้ เนื่องจากตกลงจะขายฝากที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่พิพาททั้งสองแปลงให้แก่การที่ ช. เคยครอบครองหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่พิพาทไว้นั้น ก็เป็นเพียงการครอบครองเอกสารซึ่งแสดงว่าผู้เขียนในเอกสารนั้นได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินทั้งสองแปลงดังกล่าวเท่านั้น ช. ไม่ได้ครอบครองที่ดินอันเป็นทรัพย์สินที่จำเลยอ้างว่าโจทก์มีความผูกพันที่จะต้องขายฝากให้แก่ ช. ฉะนั้นจึงถือไม่ได้ว่าช. หรือกองมรดกของช. มีหนี้อันเป็นคุณประโยชน์เกี่ยวกับหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่พิพาท เมื่อ ช. ถึงแก่ความตายจำเลยซึ่งเป็นทายาทของ ช. ย่อมไม่มีสิทธิยึดหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่พิพาทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 241 โจทก์มีสิทธิเรียกร้องเอาคืนซึ่งหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่พิพาทจาก ช. เมื่อช. ถึงแก่ความตาย โจทก์จึงชอบที่จะบังคับสิทธิเรียกร้องต่อทายาทของ ช. คนใดก็ได้จำเลยเป็นทายาทโดยธรรมของ ช. โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยได้ โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยส่งมอบหนังสือเอกสารสิทธิสำหรับที่ดินคือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ จำเลยให้การต่อสู้ว่าจำเลยไม่ต้องส่งมอบเอกสารสิทธิสำหรับที่ดินแก่โจทก์เป็นคดีฟ้องขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ มิใช่เป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิครอบครองในที่ดินแต่ศาลชั้นต้นกำหนดค่าทนายความให้จำเลยใช้แทนโจทก์สำหรับ

การพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นเป็นเงินเกินกว่าอัตราค่าทนายความชั้นสูง ตามตาราง 6 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และศาลอุทธรณ์ก็มีได้แก้ไข ศาลฎีกาจึงเห็นสมควรแก้ไขให้ถูกต้อง

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องว่า โจทก์ได้มอบหนังสือรับรองการทำประโยชน์เลขที่ 158 และเลขที่ 770 ให้แก่นางชลธิ์ บัวสาย เพื่อขายฝากโจทก์ไม่ได้รับเงินค่าขายฝากจนกระทั่งนางชลธิ์ถึงแก่ความตายโจทก์ทวงถามให้จำเลยทั้งสี่ซึ่งเป็นทายาทนางชลธิ์ส่งมอบหนังสือรับรองการทำประโยชน์ดังกล่าวคืนโจทก์จำเลยทั้งสี่เพิกเฉย ขอให้บังคับจำเลยทั้งสี่ส่งมอบหนังสือรับรองการทำประโยชน์เลขที่ 158 และเลขที่ 770 ให้แก่โจทก์ หากจำเลยทั้งสี่ไม่ส่งมอบหนังสือรับรองการทำประโยชน์ทั้งสองฉบับ ขอให้ถือเอาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเพื่อเป็นหลักฐานดำเนินการขอออกใบแทนหนังสือรับรองการทำประโยชน์ทั้งสองฉบับ จำเลยทั้งสี่ให้การว่า โจทก์ตกลงจะทำการขายฝากที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ทั้งสองแปลงดังกล่าวให้แก่นางชลธิ์ บัวสาย มีกำหนด 1 ปี โดยโจทก์ได้รับค่าขายฝากที่ดินจำนวน 800,000 บาท ไปก่อนแล้ว เพื่อเป็นหลักฐาน โจทก์ได้มอบหนังสือรับรองการทำประโยชน์ทั้งสองฉบับพร้อมกับหนังสือมอบอำนาจให้แก่นางชลธิ์ไปทำการจดทะเบียนขายฝากที่สำนักงานที่ดินก่อนที่นางชลธิ์ไปทำการจดทะเบียนขายฝาก โจทก์ได้ไปยื่นคำขอยกเลิกใบมอบอำนาจที่สำนักงานที่ดินและแจ้งว่าโจทก์จะไปทำการจดทะเบียนขายฝากให้นางชลธิ์เอง จนกระทั่งนางชลธิ์ถึงแก่ความตาย โจทก์แจ้งแก่ทายาทของนางชลธิ์ว่าจะไปจดทะเบียนขายฝากให้จำเลยทั้งสี่จึงมีสิทธิยึดหนังสือรับรองการทำประโยชน์จนกว่าโจทก์จะจดทะเบียนขายฝากให้แก่ทายาทนางชลธิ์หรือนำเงินจำนวน 800,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยมาคืนให้ทายาทของนางชลธิ์ จำเลยทั้งสี่มิได้เป็นผู้ครอบครองหนังสือรับรองการทำประโยชน์ของโจทก์ ขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยทั้งสี่ร่วมกันคืนหนังสือรับรองการทำประโยชน์เลขที่ 158 และ 770 ให้แก่โจทก์ หากจำเลยทั้งสี่ไม่ยอมคืนให้ถือเอาคำพิพากษาของศาลเพื่อเป็นหลักฐานดำเนินการขอออกใบแทนหนังสือรับรองการทำประโยชน์ทั้งสองฉบับ ให้จำเลยทั้งสี่ร่วมกันใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ โดยกำหนดค่าทนายความ 4,000 บาท จำเลยทั้งสี่อุทธรณ์ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน แต่ให้ยกคำขอที่ว่า "หากจำเลยทั้งสี่ไม่ยอมคืนให้ถือเอาคำพิพากษาของศาลเพื่อเป็นหลักฐานดำเนินการขอออกใบแทนหนังสือรับรองการทำประโยชน์ทั้งสองฉบับ" เสียค่าฤชาธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์ให้เป็นพับ จำเลยทั้งสี่ฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงในชั้นฎีกาฟังเป็นยุติได้ในเบื้องต้นว่า โจทก์เจ้าของที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์เลขที่ 158 และเลขที่ 770 เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2537 โจทก์มอบหนังสือรับรองการทำประโยชน์ทั้งสองฉบับพร้อมหนังสือมอบอำนาจให้แก่นางชลธิ์ บัวสาย ซึ่งเป็นภริยาของจำเลยที่ 1 และเป็นมารดาของจำเลยที่ 2 ถึงที่ 4 ต่อมาวันที่ 3 ตุลาคม 2537 นางชลธิ์ถึงแก่ความตาย คดีมีปัญหาวินิจฉัยในชั้นฎีกาว่า จำเลยทั้งสี่จะต้องคืนหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่พิพาทให้แก่โจทก์หรือไม่นั้นมีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยทั้งสี่ข้อแรกว่า ที่ศาลอุทธรณ์ไม่รับวินิจฉัยอุทธรณ์ของจำเลยที่ 1 ว่า โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยทั้งสี่และทายาทนางชลธิ์มีสิทธิยึดหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่พิพาท โดยศาลอุทธรณ์ว่าจำเลยทั้งสี่มิได้ให้การและนำสืบในข้อดังกล่าวไว้ ทั้งศาลชั้นต้นมิได้กำหนดเป็นประเด็นพิพาท จึงเป็นข้อที่ไม่มีได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้นชอบหรือไม่ นั้น เห็นว่า จำเลยทั้งสี่ได้ให้การไว้แจ้งชัดว่า โจทก์ตกลงจะขายฝากที่ดินตาม

หนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่พิพาทให้แก่นางชลธิ์ ในราคา 800,000 บาท เป็นเวลา 1 ปี โดยได้รับเงินค่าขายฝากไปแล้วโดยได้มอบหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่พิพาท พร้อมกับหนังสือมอบอำนาจให้นางชลธิ์ไปจดทะเบียนขายฝากเอง แต่โจทก์ไปขอยกเลิกหนังสือมอบอำนาจอันเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต นางชลธิ์หรือทายาทจึงมีสิทธิที่จะยึดหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่พิพาทไว้จนกว่าโจทก์จะจดทะเบียนการขายฝากหรือนำเงิน 800,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยไปคืนแก่ทายาทนางชลธิ์และว่าโจทก์จะขอให้บังคับคดีตามคำขอท้ายฟ้องไม่ได้ เพราะจำเลยทั้งสี่ไม่ได้ครอบครองหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่พิพาท ซึ่งประเด็นข้อพิพาทที่ศาลชั้นต้นกำหนดว่า จำเลยทั้งสี่จะต้องคืนหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามฟ้องให้แก่โจทก์หรือไม่ ก็ครอบคลุมถึงข้อต่อสู้ตามคำให้การของจำเลยทั้งสี่ดังกล่าวแล้ว ทั้งจำเลยทั้งสี่ก็นำสืบพยานตามข้อต่อสู้นั้นแล้วด้วย ปัญหาที่ว่าจำเลยทั้งสี่มีสิทธิยึดหนังสือมอบอำนาจฟ้องหรือไม่ จึงมิใช่เรื่องนอกฟ้องนอกประเด็นดังความเห็นของศาลอุทธรณ์ แต่เป็นเรื่องที่ได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น การที่ศาลอุทธรณ์ไม่รับวินิจฉัยอุทธรณ์ของจำเลยดังกล่าว จึงเป็นการที่ได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยคำพิพากษาและคำสั่ง อันเป็นการไม่ชอบ แต่เมื่อคดีขึ้นมาสู่ศาลฎีกาแล้ว เพื่อให้ขบวนการยุติธรรมได้ดำเนินไปโดยรวดเร็ว ศาลฎีกาเห็นสมควรพิจารณาพิพากษาไปโดยไม่ต้องย้อนสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยอีก ปัญหาวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยทั้งสี่ข้อต่อไปมีว่าจำเลยทั้งสี่มีสิทธิยึดหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่พิพาทหรือไม่ เห็นว่า แม้จะฟังตามที่จำเลยทั้งสี่นำสืบว่านางชลธิ์เป็นผู้ครอบครองหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่พิพาท โดยโจทก์มอบให้ไว้เนื่องจากตกลงจะขายฝากที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่พิพาททั้งสองแปลงให้ แต่การที่นางชลธิ์จะเคยครอบครองหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่พิพาทไว้นั้น ก็เป็นเพียงการครอบครองเอกสารซึ่งแสดงว่าผู้มีชื่อในเอกสารนั้นได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดิน ทั้งสองดังกล่าวเท่านั้นนางชลธิ์ไม่ได้ครอบครองที่ดินอันเป็นทรัพย์สินที่จำเลยทั้งสี่อ้างว่าโจทก์มีความผูกพันที่จะต้องขายฝากให้แก่นางชลธิ์ ฉะนั้นจึงถือไม่ได้ว่านางชลธิ์หรือกองมรดกของนางชลธิ์มีหนี้อันเป็นคุณประโยชน์เกี่ยวกับหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่พิพาท เมื่อนางชลธิ์ถึงแก่ความตาย ทายาทของนางชลธิ์ซึ่งรวมถึงจำเลยทั้งสี่ย่อมไม่มีสิทธิยึดหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่พิพาทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 241 ปัญหาวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยทั้งสี่ข้อสุดท้ายมีว่าโจทก์มีอำนาจฟ้องเรียกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่พิพาทจากจำเลยทั้งสี่หรือไม่ เห็นว่า โจทก์มีสิทธิเรียกร้องเอาคืนซึ่งหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่พิพาทจากนางชลธิ์ เมื่อนางชลธิ์ถึงแก่ความตาย โจทก์จึงชอบที่จะบังคับสิทธิเรียกร้องต่อทายาทของนางชลธิ์คนใดก็ได้ จำเลยทั้งสี่เป็นทายาทโดยธรรมของนางชลธิ์ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยทั้งสี่ได้ อนึ่ง คดีนี้โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยส่งมอบหนังสือเอกสารสิทธิสำหรับที่ดินคือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ จำเลยทั้งสี่ให้การต่อสู้ว่า จำเลยทั้งสี่ไม่ต้องส่งมอบเอกสารสิทธิสำหรับที่ดินให้แก่โจทก์ เป็นคดีฟ้องขอให้ปลดปล่อยทุกข้ออันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ มิใช่เป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิครอบครองในที่ดิน แต่ศาลชั้นต้นกำหนดค่าทนายความให้จำเลยทั้งสี่ใช้แทนโจทก์สำหรับการพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นเป็นเงิน 4,000 บาท เกินกว่าอัตราค่าทนายความขั้นสูงในศาลชั้นต้น ตามตาราง 6 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และศาลอุทธรณ์ก็มีได้แก้ไข ศาลฎีกาจึงเห็นสมควรแก้ไขให้ถูกต้อง พิพากษายืน ให้จำเลยทั้งสี่ใช้ค่าฤชาธรรมเนียมในศาลชั้นต้นแทนโจทก์ โดยกำหนดค่าทนายความจำนวน 2,000

บาท

องค์คณะ

ชลอ บุญยเนตร · ระพีพร บรรจงศิลป์ · บุญอินทร์ ส่งเสริมสกุล

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/658/2541>